

Ana Jurc

Za dežjem posije sonce

Ko je Harry srečal Sally v kukavičjem gnezdu

Je bila zloglasno učinkovita podpora Harveyja Weinstaina res edini razlog, da so se na letošnji podelitvi oskarjev zaradi »majhne« romantične komedije celo mogočnemu Lincolnu tresle hlače? Pustimo za hip ob strani, da sta bila na koncu osmoljena tako Spielbergova dostojanstvena, a suhoparna zgodovinska lekcija kot tudi varljivo poskočna komedija *Za dežjem posije sonce* (Silver Linings Playbook, 2012, David O. Russell); zgovoren je že podatek, da je film prvi oskarjevski pretendent po 32 letih, ki je imel nominance v vseh štirih igralskih kategorijah.

V iskanju filmskega svetega grala – romantične komedije, ki ne bi bila deprimirajoče klišejska gomila osladnosti – si je v zadnjem času svoj prostor pod soncem (in ne le na Sundanceu) izboril nov podžanr *indie* romantične komedije: umikajo se pristrčno zmedene, ravno-toliko-odbita-da-so-še-simpatične čudakinje, ki jih večkrat kot ne igra Zooey Deschanel, na njihovo mesto pa prihajajo neprilagojeni, če ne kar povsem disfunkcionalni ekscentriki.

Če kdo, bi žanr morda lahko redefiniral ravno David O. Russell: to je storil že leta 2010, ko si je za dramo *The Fighter* sposodil že neštetokrat viden lik izžetega, odpisanega boksarja (Mark Wahlberg), ki se obupano oklepa misli na svoj veliki povratak in iz nje naredil presunljiv portret obupa, zasvojenosti in zavoženih

družinskih odnosov. *Za dežjem posije sonce* v grobem sledi isti matrici: če se na prvi pogled zdi, da se drži vsake zlizane konvencije žanra, se kmalu izkaže, da pravila od znotraj sprevača ravno dovolj, da lahko pove svojo ljubezensko zgodbo s srečnim koncem brez osladnosti. Obenem je Russell mojster počasnega stopnjevanja spolne napetosti in frustracij (*Spanking the Monkey*, 1994), ki zna videti smešno plat življenj hipernevrotičnih izgubljenecv (*Odbeetki* [I Heart Huckabees, 2004]), likov, ki si pravzaprav ne želijo drugega kot ščepec duševne stabilnosti. Tudi pri njegovem najnovejšem filmu se zdi, da ga trenja v disfunkcionalni družini zanimajo veliko bolj kot ljubezenski zaplet; prvo uro niti ne gledamo romantične komedije.

V časih, ko večino ameriških romantičnih komedij režirajo bodisi epigonski amaterji bodisi cinični holivudski veterani, ki se niti ne trudijo več skrivati svojega prezira do predloge (in do občinstva), pa je *Za dežjem posije sonce* redke primer filma, ki ga je relevanten ameriški avtor posnel v zenitu kariere. Kako torej vzeti zgodbo, za katero od približno desetega kadra vemo, kako se bo končala, in vanjo vdahniti dovolj svežine? Verjetno tako, da v razmislek o vprašanju, zakaj bi v tem neromantičnem svetu in času dve osebi sploh hoteli biti skupaj, vložiš vsaj toliko truda, kot ga je denimo Michel Gondry v svoje (od klasičnega *rom-coma* svetlobna

leta oddaljeno) *Večno sonce brezmadežnega uma* (Eternal Sunshine of the Spotless Mind, 2004).

Preden posije sonce, se mora seveda zlit velik dežja. Pat Solitano (Bradley Cooper), ki je pristal v psihiatrični ustanovi z diagnozo bipolarnе motnje, potem ko je v maničnem izpadu skoraj do smrti pretepel priletnega učitelja zgodovine (omejenega je sicer ujel v kočljivem položaju s svojo ženo), se, ko se znova znajde na prostosti, z vsemi štirimi oklepa klasične ameriške mantre samopomoči, po kateri »se sanje uresničijo, če si nečesa le dovolj želiš in pri tem vztrajaš«. O svojem srečnem koncu, ki da ga čaka za naslednjim ovinkom, ljudem okrog sebe razlaga tako obsesivno, fanatično in brez senčice dvoma, da je jasno, da ga je mama (Jacki Weaver) iz kukavičjega gnezda osvobodila prekmalu in da se Pat komaj še drži nad vodo. Med (bolj ali manj neučinkovitimi) obiski pri psihiatru, ki mu svetuje le, »naj si najde strategijo«, se Pat vrže v izpopolnjevanje telesa (jogging po soseski, pri čemer je oblečen v vrečo za smeti) in duha: sistematično prebira knjige, ki jih njegova žena Nikki predpisuje svojim srednješolskim učencem. Izbruh besa lahko povzroči že najmanjša stvar. Kopija romana Zbogom, orožje odleti skozi zaprto okno, ker Pat ne prenese, da pisatelj junakoma ni namenil srečnega konca. In čeprav je Pat vso svojo energijo usmeril v napačen srečni konec – prepričan je, da



mu bosta dobra kondicija in načitanost pomagala ponovno osvojiti Nikki – se obrestuje vsaj njegova metoda. Prav med tekanjem se mu namreč na pete prilepi mlada vdova Tiffany (Jennifer Lawrence), ki bi bila s svojim pomanjkanjem takta in antipsihotičnimi zdravili na recept težko popolnejša zanj, če bi bil sam to sposoben videti. Ampak počakajmo do tretjega dejanja.

Vsi drugačni, vsak po svoje nor

Pat ima veliko preveč čustvene prtljage, da bi se protagonistka tipične romantične komedije ogrela zanj, a k sreči tudi Tiffany ni ravno tipična predmestna gospodinja: za svojim umrlim možem je žalovala na dovolj neprimeren način, da je izgubila službo, in se zdravi zaradi depresije. Neuravnovešena? Že mogoče, a morda to niti ni najbolj brezupna različica predmestnega življenja: Patov konvencionalno »stabilni«¹ prijatelj Ronnie (John Ortiz) je pod takim pritiskom ženinih potrošniških apetitov, da ga misel na samomor skoraj pomirja, Pat Starejši (Robert De Niro) pa tudi ni zanesljivi pater familias, ki bi lahko delil nasvete o duševnem zdravju: pesti ga cela serija obsesivno-kompulzivnih motenj, ki jih je zamaskiral v obsedeno oboževanje svoje najljubše nogometne ekipe.

Nenavaden igralski nabor filmu za čuda ne spodnese tal pod nogami: ne samo da je Russell Bradleyja Cooperja pripravil do

ttega, da je za hip odložil lovoriko »najbolj seksi Zemljana«² ter svojo vlogo dejansko igral (in ne le odpoziral), pač pa je več kot samo poljenje po liniji najmanjšega odpora izvel celotno iz Roberta De Nira, ki je morda res eden največjih igralcev generacije, a v zadnjih petnajstih letih tudi ena najhujših karikatur samega sebe. De Niro kot v sintetične trenirke zapeti pobiralec nezakonitih športnih stav ni daleč od vloge, ki jo je (pre)večkrat potegnil iz naftalina za plejado filmov o njegovih/njenih tastarih, a pod fasado godrnjavega roboteža vseeno premore več iskrene ranljivosti kot v vseh svojih vlogah zadnjih let skupaj. Russell svoje protagoniste s kamero ves čas spremlja dovolj od blizu, da ujame vse nianse njihovih reakcij, obenem pa s to bližino vzdržuje gledališko atmosfero intimnosti, ki ne popusti niti v trenutkih pospešene peripetije. In čeprav gre režiserju pohvala, da v glavni vlogi ni strpal kakih Zooey Deschanel in Gerarda Butlerja, se lahko vseeno vprašamo, kaj bi iz vloge lahko naredila Russellova siceršnja muza, Mark Wahlberg, ki (vsaj za zdaj) razpolaga s širšim igralskim razponom od Cooperja.

Za dežjem posije sonce nas prepričuje, da je formalno inventiven, drzen (tipično »russellovsko«³ nemirna kamera in snemanje iz roke), a že naslov je dokaz, da smo trdno v polju romantične komedije, kjer duševna bolezen pač ne more biti hromična hendikep ali resna življenjska ovira,

ampak kvečjemu neškodljiv, komičen ovinek na poti do prave ljubezni. Očitek, da Russell trivializira bipolarnost in obsesivno-kompulzivne motnje, se ne zdi tako zelo zgrešen.

Ne zaupaj filmu, ki se konča s plesnim tekmovanjem

Podobno kot v *Naši mali mis* (Little Miss Sunshine, 2006, Jonathan Dayton in Valerie Faris), če odštejemo natupirane in v bleščicah marinirane sedemletnice, se v drugi polovici vsa energija protagonistov uperi v udeležbo v absurdno trapastem tekmovanju v standardnih plesih. Tiffany je iz ne natančno pojasnjenega razloga, razen, da bo to zanj »terapevtsko«, trdno odločena, da se bo udeležila plesnega prvenstva; Pata za svojega soplesalca rekrutira z obljubo, da mu bo v zameno pomagala komunicirati z ženo, ne da bi sam pri tem prekršil pripoved približevanja.

Russell nas ne podcenjuje toliko, da bi nam skušal dopovedati, da bo uvrstitev na nekem tekmovanju njega ozdravila nasilnih izpadov, njo pa statusa »norige z mrtvim možem«⁴ – toda že to, da nam je za protagonista sploh mar do neizbežnega konca, pove nekaj o globini likov, ki jih je kot scenarist očitno znal ustvariti. Režiserju najbrž nima smisla pretirano zameriti manipulativno sentimentalnega razpleta, ki celoto močno zanese v vode Nicholasa Sparksa in ob katerem bi gledalec očitno moral pozabiti, da kup težav, na primer očetova nikoli diagnosticirana duševna bolezen, ostaja nerazrešenih. Končni poljub je vendarle tista žanrska zapoved, ki je ne gre postavljati pod vprašaj, pa naj bo še v takem nasprotju z »russellovskim«⁵ zaščitnim znakom kaotičnih medčloveških odnosov.

Za dežjem posije sonce je, konec koncev, premišljeno in dosledno konvencionalen film, a vsaj znotraj svojih meja si na trenutke upa zaviti v čudovito bizarne meandre. Če je na novo napisal vsaj eno poglavje pravilnika romantičnih komedij, je to – podobno kot končna ocena para na sklepnem prvenstvu – *čisto dovolj dobro*.